

Examensarbete 15 hp

Lärarexamen

2008

Anna Wilhelmsdotter

ScenÖsterlen

Kulturprojekt för barn och ungdomar
– betydelsefullt i en mindre kommun?

Handledare: Viveka Hellström

Kungl. Musikhögskolan i Stockholm

Sammanfattning

Jag har undersökt en kulturell verksamhet för barn och ungdomar i Simrishamns kommun. Detta för att ta reda på vilken betydelse en specifik verksamhet kan ha för en mindre kommun. I min studie får vi en inblick i verksamheten ScenÖsterlen, en förening som startade 1999 för barn och ungdomar i Simrishamns kommun. I intervjuer med personer från ScenÖsterlen och Simrishamns kommunledning har jag undersökt hur verksamheten fungerar, hur deltagarna har upplevt sin medverkan, hur man löst finansiering samt hur kommunen upplever verksamheten och hur relationen mellan kommun och verksamhet fungerat. De deltagare jag intervjuat har samtliga beskrivit sin medverkan som mycket betydelsefull, men det visade sig också vara en organisation som krävt stora ideella insatser samt ett stort sponsringsnätverk för att kunna bedriva verksamhet, och jag belyser de möjligheter och svårigheter ett sådant här projekt kan stöta på.

Sökord: kulturprojekt, kulturpolitik, barn, sponsring

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Bakgrund och teorier	1
2.1. Vad är kultur?	1
2.2. Kulturens spridning	2
2.3. Kulturens betydelse	3
2.4. Hur ser det ut idag?	3
3. Val av projekt - ScenÖsterlen	5
3.1. Simrishamns kommun	5
3.2. ScenÖsterlen	6
4. Syfte	7
5. Metod	7
6. Resultat	8
6.1. Urval av informanter och genomförande av intervjuer	8
6.2. Intervjuer	8
6.2.1. Presentation	8
6.2.2. Varför Österlen?	10
6.2.3. Varför ScenÖsterlen?	10
6.2.4. Grundfilosofi	11
Rekrytering	11
Målsättning	12
6.2.5. Finansiering	14
6.2.6. Kommunen och turismen	16
6.2.7. Utanför kommunen	18
6.2.8. ScenÖsterlen idag	18
6.3. Sponsringen	19
7. Sammanfattning	20
8. Diskussion	21
9. Framtida idéer	23
10. Källförteckning	24
11. Bilagor	26
11.1. Grönkulle gård	26
11.2. MårtenPers Källa	27
11.3. Intervjufrågor	28
11.4. Mailenkät	31

1. Inledning

Med anledning av att jag själv snart är klar med min utbildning till violinpedagog och ska ut i "verkligheten" kommer tankar kring vad jag ska göra efter utbildningen, och jag är nyfiken på vad det finns för olika sätt att jobba med barn och unga inom kulturen. Jag har sedan länge haft en vision kring att bygga något från grunden. Vad jag skulle vilja uppnå, är en plats för barn och unga att genom kulturen kunna utvecklas och växa. Detta är något som jag tror i ett längre perspektiv gynnar vårt samhälle. Ett annat mål skulle kunna vara att med hjälp av en verksamhet få kommunen att blomma, och göra den attraktiv både för de som bor där och de som kommer på besök.

Jag är uppvuxen i Lysekil, en liten stad på västkusten med ca 10 000 invånare. Staden är en turistort och på sommaren ökar befolkningen och tempot i staden höjs. Skulle man kunna utnyttja de faktiska möjligheterna med att staden växer på sommaren? Hur skulle en verksamhet som överensstämmer med min vision kunna se ut?

2. Bakgrund och teorier

2.1. Vad är kultur?

Kulturbegreppet är ett begrepp som människor tolkat och tolkar på olika sätt. Enligt *Nationalencyklopedin* (1997) kommer kultur från latinets "cultura", som betyder bearbetning, odling och bildning. Kultur står för själslig utveckling, att odla och förädla sina kunskaper och upplevelser och bilda sig så att liv, människor och samhälle får ett sammanhang.

I *Förnyelse och kontinuitet* (1994), en uppsatssamling gjord på uppdrag av kulturdepartementet av den så kallade kulturutredningen beskrivs kultur som följer:

Kultur innefattar det mesta i vårt liv, från historia till framtidssyn, från konstnärliga experiment till vardagsliv. Kulturen har samband med demokratisk och ekonomisk utveckling men inte minst spelar den en avgörande roll för den personliga utvecklingen (s 7).

I en skrift från Svenska kommunförbundet, *Kultur som resurs* (1996), beskrivs hur ett nytt intresse och engagemang för kultur och kulturpolitik växte fram på grund av de hot om nedskärningar som då låg i luften. I det klimatet blev det naturligt att lyssna till dem som argumenterade för kultursektorns ekonomiska betydelse för samhället. På grund av brist på forskning kring dessa frågor gjordes den här skriften som ett försök att fördjupa diskussionen kring kulturens betydelse. "Vi ville i projektet bidra till en belysning av kulturlivets plats i samhället, hur lokala kulturmiljöer i

vid mening tar form och deras betydelse för andra aspekter av samhället” (s 7).

Eftersom min uppsats riktar sig mot kulturverksamhet för barn och unga är det för mig intressant att ta reda på mer om begreppet barn- och ungdomskultur. Gunnar Svensson (1993) definierar barn- och ungdomskultur som ett nytt begrepp som uppstod i slutet på 60-talet och början av 70-talet då barns uppväxtvillkor fick stort utrymme i debatten. Han menar att barnkulturdebatten sedan dess växt i samma takt som medieutvecklingen.

Kultur blir en allt vanligare företeelse i vårt samhälle och förtjänar därför större uppmärksamhet i undervisning och fostran. Kulturutbudet blir alltmer omfattande och mångsidigt. En av orsakerna till detta är medieutvecklingen (s 8).

2.2. Kulturens spridning

Den nya statliga kulturpolitiken i Sverige lades fast år 1974. Sveriges styrdes då av Olof Palme, socialdemokrat med hjälp även från Vänsterpartiet och kommunisterna. Den nya statliga kulturpolitiken präglades av en strategi som gick ut på att systematiskt och målmedvetet föra ut kulturen till fler genom att göra den mer tillgänglig och genom att sprida ut verksamheten (Svensson & Lundberg, 1996).

Dess viktigaste element var

- formulera mål för den statliga kulturpolitiken
- betoningen av föreningslivet och folkrörelsernas betydelse för att nå eftersatta grupper, varvid studieförbund pekades ut som instrument i detta arbete
- inrättande av nätverk av regionala kulturinstitutioner enligt en modell som i princip skulle vara lika i varje län, varvid landstinget pekades ut som det politiska ansvariga organet för kulturnämnder i stort sett i alla kommuner (s 16).

I en rapport från statens kulturråd (1990) kan vi läsa om *“Att vidga deltagandet i kulturlivet.”* Rapporten skrevs på uppdrag av regeringen, som även nu styrdes av socialdemokraterna men nu med Ingvar Carlsson som statsminister. Rapporten syftade till att utforska arbetet kring att aktivera nya grupper i kulturverksamheten. Där nämns Sverige som ledande inom kulturpolitiken ifrån Europas ögon sett, men kulturrådet anser att vi måste fortsätta ta nya initiativ för att kulturen ska kunna nå ut till alla. I rapporten framhåller man att ett stort fokus hittills har riktats mot institutionell utbyggnad och förstärkning, och att en ny riktning kanske kan vara att intressera sig för publiken.

Kulturrådet är övertygat om att det kan göras mycket mer inom kulturinstitutioner och organisationer för att vidga publiken, bryta motståndet och avdramatisera närmandet till kulturens olika former (s 3).

Kulturrådet beskriver också att enligt undersökning är det inte längre lika stora glapp, vad gäller kulturdeltagandet, mellan tätort och glesbygd.

Betydande utjämnningar har skett i kulturvanor mellan invånare i storstäder och i andra delar av landet, mellan invånare på orter av olika storlek och mellan tätortsbor och glesbygdsbor (s11).

Här ser man alltså en positiv utveckling för kulturens spridning i landet. Nästan femton år senare, på nytt uppdrag från regeringen, görs ännu en utredning och denna visar på att man ännu inte är nöjd med huruvida kulturen är tillgänglig för alla (Aktionsgruppen för barnkultur, 2006).

2.3. Kulturens betydelse

Kultur som friskvård var ett starkt argument för att satsa pengar på kultursektorn. Detta beskrivs som en följd av att landstingen hade blivit mer engagerade inom kulturområdet. "En satsning på kultur betalar sig, sade man då, eftersom människor som ägnar sig åt kultur blir friskare och samhällets kostnader för sjuk- och socialvård kan minskas" (Svensson & Lundberg, 1996, s 19).

Kultur som friskvård syns också i nyare forskning. Statens Folkhälsoinstitut gav 2005 ut en skrift som lyfter fram kulturens betydelse i ett folkhälsoperspektiv. Skriften ger stöd för att kulturupplevelser inte bara har ett egenvärde utan är viktiga för människors välbefinnande och hälsa. I flera exempel beskrivs kulturinsatser för att stimulera barns och ungdomars sociala, emotionella och intellektuella utveckling (Statens Folkhälsoinstitut, 2005).

Kultur har också betydelse i ett vidare samhällsperspektiv. Det kan vara ett verktyg för samhällsutveckling och marknaden tar större plats i kulturpolitiken. Inte minst inom turistnäringen kan kultursatsningar få stor betydelse, eftersom turism ofta bygger på upplevelser och förströelse (Jansson, 2006).

2.4. Hur ser det ut idag?

Den socialdemokratiska regeringen satte år 2004 ihop en aktionsgrupp som fick i uppdrag att undersöka den barnkulturella verksamheten samt ge förslag på hur barnkulturen skulle kunna stärkas. Det resulterade i ett dokument under namnet *Tänka framåt, men göra nu. Så stärker vi barnkulturen* (2004). Där beskrivs vikten av barnkulturen, inte bara ur ett individperspektiv utan också ur ett samhällsperspektiv.

Barnen finns överallt. Vårt samhälles infrastruktur bygger på hållbara investeringar. Barnen är de som ska bygga vidare på vår välfärd och trygghet. Och visst behöver de då vara kreativa, nyfikna och livsbejakande, men också kunna leva sig in i hur andra tänker. Barnen behöver barnkulturen (a a s 13).

Utifrån undersökningar som gjorts i landet visas också på skillnader mellan hur tillgänglig kulturen är för barn beroende på var man bor.

Slump och uppväxtvillkor avgör i vilken utsträckning ett barn får uppleva och själv skapa kultur. Vi måste konstatera att barnkulturen är underdimensionerad och ojämnt fördelad. Barnombudsmannens enkätundersökning, 2006 bland barn från årskurs 4 i grundskolan till åk 3 på gymnasiet visar dessutom att det är betydligt fler barn och unga som vill ta del av kultur än vad som idag sker. Många har inte heller möjlighet att ägna sig åt ett eget aktivt skapande (ibid).

En förutsättning för att kunna ta del av kultur är att den finns på nära avstånd och är lättillgänglig och man betonar således vikten av att satsa på närmiljön. Förslag på hur man skulle kunna jobba för att komma ut med kulturen i glesbygden presenteras och vikten av att tänka nytt poängteras.

Från Kulturrådets rapport 1990 till Aktionsgruppens sammanställning från 2004, visar på en lång process inom Sveriges kulturpolitik, som också pågått betydligt längre än så. I kulturrådets rapport beskrivs, som jag nämnde, utvecklingen man upplevde över det minskade glappet i kulturens tillgänglighet för alla. I aktionsgruppens rapport femton år senare är detta område något man fortfarande inte är nöjd med och vill fortsätta arbeta för. Detta visar tydligt på den ständiga process vi befinner oss i, och vikten av att inte stanna upp i arbetet att tänka nytt och förbättra det som kan förbättras.

Sven Nilsson beskriver i sin bok, *Kulturens nya vägar* (2003), Sveriges kulturutveckling utifrån ett historiskt perspektiv och pekar på den enorma utveckling som skett.

I senmodernitetens Sverige är frågor om mening och identitet det som upptar oss och som gör oss till dessa rastlösa konsumenter av fiktion, drömmar, tecken och upplevelser. Idag är konsumtion av medier och upplevelser en av de dominerande aktiviteterna i samhället (a a s 70-71).

Jag kan själv uppleva att det är lätt att fastna i ett negativt tänk kring kulturens utveckling och plats i samhället. Det talas och skrivs mycket om nedskärningar och för lite pengar till kulturen. Sett ur ett längre perspektiv borde det i dagens samhälle vara en enorm marknad för oss kulturarbetare, med tanke på den upplevelseindustri som växer fram och som idag ses som varje människas rättighet.

Att barn- och ungdomskultur är något som växer kan vi också läsa om i *Ung Kultur* (2007), en skrift som tagits fram av Sveriges Musik- och Kulturskoleråd och Sveriges Kommuner och Landsting. Det är en form av uppföljning till det material som aktionsgruppen presenterade 2004, och där beskrivs att även om inte aktionsgruppens rapport leder till konkreta handlingar från regeringen, är det ändå en bra utgångspunkt för det regionala och lokala utvecklingsarbetet. Under rubriken "Tankar kring ungdokultur" beskriver Ants Viirman utvecklingen inom kulturpolitiken från 1970-talets mitt och framåt. Det var egentligen inte förrän då barn- och ungdomskulturen togs upp i debatten på allvar.

I det klassiska kulturpolitiska beslutet från 1974 är barnen ganska osynliga. Först i proposition 1978/79:143 sätts barnen i fokus. Sedan följer en rad olika kulturprojekt med inriktning på barn och ungdom. Tyngdpunkten ligger på kultur i skolan (a a s 7).

Därefter följer en kortfattad redogörelse för utvecklingen av en kulturpolitik för unga. Ants avslutar med att poängtera vikten att tänka framåt.

Vi ska naturligtvis ha respekt för de insatser för kultur för barn och ungdomar som har gjorts under de gångna decennierna. Men vi måste också dra lärdomar av dem och utforma framtida strategier utifrån dagens och morgondagens villkor. Vi måste bland annat bli bättre på att avlyssna barnens och ungdomarnas egna önskemål och intressen. Och vi måste skaffa oss mycket bättre kunskap om den kultur som skapas och utvecklas utanför den samhällsstödda kultursektorn, en kultur som i hög grad är de ungas. Vår tidigare avståndstagande attityd måste bytas i nyfiken intresse och ett aktivt förhållningssätt (a a s 8).

Att barnen är viktiga ur olika aspekter och att barnen behöver kultur är kärnan i vad jag vill poängtera med den litteratur jag har visat på ovan. Att läsa sig till hur verkligheten ser ut kan däremot vara svårt, och för att få ett exempel på hur det kan se ut i en reell verksamhet idag samt få någonting att relatera mina litteraturstudier till, har jag valt att undersöka hur en verklighet kan se ut.

3. Val av projekt - ScenÖsterlen

Jag ville finna ett projekt som passade mina syften och blev tipsad om ScenÖsterlen i ett samtal med Kersti Larsson, kring mina framtidsvisioner. Kersti är en av de ansvariga för Starthus på KMH som är ett forum för oss studenter att bolla idéer och tankar kring vad som händer efter vår utbildning. Jag var intresserad av att hitta ett projekt i en kommun med liknande förutsättningar som min hemkommun vad gäller exempelvis invånare och turism. ScenÖsterlen som är verksamma i Simrishamns kommun verkade passa in på den beskrivningen.

Jag börjar med att ge en kortfattad beskrivning av Simrishamns kommun, och därefter ger jag en redogörelse av hur verksamheten ser ut organisatoriskt.

3.1. Simrishamns kommun

Simrishamns kommun ligger i sydöstra hörnet av Skåne, i hjärtat av Österlen. Det är en liten landsortskommun, med cirka 6 000 invånare i själva tätorten. Närheten till Östersjön, med härliga badstränder gör att kommunen är en utpräglad turistort, och befolkningen mångdubblas under turistsäsongen. Från och med 1998 och fram tills idag styrs kommunen av de borgerliga partierna. (www.simrishamn.se)

Kultur är en basnäring på Österlen. För sexton år sen var Simrishamn den största fiskehamnen i Sverige. Idag har skeppshandeln förvandlats till konstskola. Kulturen sysselsätter allt fler på Österlen och det är inget unikt eller ens särskilt ovanligt. Österlen har blivit något av ett konstnärscentrum, med ett hundratal yrkesverksamma konstnärer. I denna etablerade kulturmiljö startade projektet ScenÖsterlen i slutet av 1990-talet. (www.oskg.nu)

3.2. ScenÖsterlen

Uppgifterna för min beskrivning av ScenÖsterlen har jag hämtat på www.scenosterlen.se, samt kontrollerat med Thora L Norgård.

SommarScenÖsterlen är en förening som startades 1999 i Simrishamns kommun. Dag Norgård är grundaren av organisationen och han beskriver uppkomsten som en vilja att få ge barn och unga en möjlighet att, liksom han själv, få utvecklas med teatern som verktyg. Första sommaren anmälde sig 60 barn, och föreningen sökte sig till kommunkontoren för hjälp med finansiering och lokaler. Då resultat uteblev införskaffades istället ett cirkustält som fick bli SommarScenÖsterlens första arena.

Platsen för verksamheten var vid starten Grönkulle gård som ligger cirka fem kilometer utanför Simrishamn (se bilaga 11.1). Redan andra året hade SommarScen blivit så stort att cirkustältet inte längre räckte till. Man påbörjade då bygget av Teaterladan, en teaterscen i två våningar som rymmer 120 stycken besökare. Utvecklingen av Grönkulle Gård går i samma takt som verksamheten växer, och år 2005 byggs också fem nya utomhusscener. Året därpå byggs ännu en utomhusscen. Den är 140 kvm och rymmer 400 personer, och den traditionella bondgården har successivt förvandlats till en fantasifull och kreativ mötesplats.

Under åren höjdes ribban successivt och organisationen utökades efter de behov som uppstod under utvecklingens gång.

ScenÖsterlen är idag en professionell verksamhet med utbildade aktörer som gör stationära och turnerande uppsättningar. Denna del i verksamheten skapades för att kunna behålla kompetensen inom SommarScen. De anställda i ScenÖsterlen arbetar som handledare och pedagoger på SommarScen och UngScen.

UngScen är teaterns utbildningsverksamhet och består av två delar. Dels teaterskolan, ett alternativ för de barn och ungdomar som inte har möjlighet att ägna hela sommaren till repetitioner, samt elevutbildningen, en skådespelarkurs som är mer yrkesmässigt inriktad och som kan fungera som en väg in i den professionella delen av ScenÖsterlen. Eleverna här arbetar också, under handledning, som ledare och pedagoger på SommarScen. SommarScen är amatörteater för alla som vill vara med.

Idag har verksamheten flyttat från Grönkulle gård, till en annan scen som heter MårtenPers Källa (se bilaga 11.2).

4. Syfte

Syftet med denna uppsats är att få ett underlag som belyser olika aspekter med att ha en kulturverksamhet för barn- och ungdomar i en liten kommun och jag har därför valt att undersöka kulturverksamheten ScenÖsterlen i Simrishamns kommun i Skåne.

Mina frågeställningar är:

- Vilka deltar i projektet och hur upplevs det?
- Hur drivs och finansieras projekten?
- Vad kan en sådan här verksamhet tillföra kommunen?
- Vilka olika intressenter kan dra fördel av projekten?

5. Metod

Jag vill intervjua ett antal personer som på ett bra sätt kan ge mig en inblick i ScenÖsterlens verksamhet. Jag vill i samband med mina intervjuer åka och titta på Grönkulle Gård, samt hur lite av undervisningen kan se ut. Jag har också en intention att kontakta någon eller några personer i kommunen som står utanför verksamheten för att få någon utomstående perspektiv på ScenÖsterlen. Detta skulle exempelvis kunna vara någon kommunpolitiker eller liknande.

Jag tänkte med hjälp av dessa personer få en bild av verksamheten utifrån olika perspektiv och jag ska använda mig av kvalitativ intervjuform då jag väljer att intervjua ett färre antal personer för att få så djupgående och personlig karaktär som möjligt på samtalen. Med de intervjuades medgivande vill jag spela in samtalen, för att lättare kunna redigera dem, och för möjligheten att kunna gå tillbaks och lyssna i efterhand.

Eftersom en stor del av finansieringen är sponsrade medel vill jag också kontakta några av ScenÖsterlens sponsorer. Sponsorererna indelas i olika kategorier, Investorer, Huvudsponsorer och Övriga sponsorer och jag vill kontakta några företag inom vardera kategorien. Detta kommer jag av tidsskäl att genomföra via en form av mailenkät.

6. Resultat

6.1. Urval av informanter och genomförande av intervjuer

Min första tanke var att intervjua grundaren av ScenÖsterlen, Dag Norgård. Han är regissör och dramatiker, och också grundare till Skånska Teatern, som kom att bli en av Sveriges främsta teaterscener på 1970-talet. Vid kontakt med Dag tipsade han mig vidare till sin dotter, Thora L Norgård, som också varit med från starten, och dessutom är bosatt i Stockholm vilket skulle underlätta för mig geografiskt sett. Dag erbjöd sig ändå att prata vidare med mig när jag gjort mina intervjuer om jag fortfarande tyckte det skulle vara nödvändigt.

Min första kontakt blev således Thora L Norgård som varit med och startat upp hela organisationen, varit producent och haft hand om finansieringen.

Via ScenÖsterlens hemsida letade jag vidare efter fler namn som kunde vara aktuella. Jag ville gärna prata med någon som varit med som ledare och hittade då Paula Brante, som var ansvarig för elevutbildningen under 2007, har varit med som deltagare, samt regisserat olika projekt. Genom min handledare, som visade sig ha kontakter på Österlen fick jag också kontaktpuppgifter till Paula Brante samt Robin Nilsson Spegel. Robin har varit deltagare i ScenÖsterlen sedan starten.

Både Thora och Paula bor just nu i Stockholm vilket gjorde det möjligt för mig att träffa dem och genomföra intervjuerna. Intervjun med Robin trodde jag på grund av geografiska och tidsmässiga skäl skulle behöva genomföras över telefon, men Robin hörde av sig en helg när hon var på väg upp till Stockholm vilket gjorde det möjligt för mig att träffa även henne.

Thora tipsade mig vidare om att kontakta Kultur- och fritidschefen i Simrishamn, Gunilla Janlert, som varit ScenÖsterlens länk till kommunen i bidragssökande och liknande. Intervjun med Gunilla var jag tvungen att göra över telefon, vilket jag själv upplevde som svårare än att ses fysiskt. Min egen insats som intervjuare var mer stressad än vid de intervjuer då jag också träffat personen.

6.2. Intervjuer

6.2.1. Presentation

Thora L Norgård är dotter till Dag Norgård som grundade ScenÖsterlen. Då var hon sexton år. Hennes båda föräldrar är skådespelare vilket gör att hon är uppväxt i den "världen", och hade också tankar om att hon själv skulle bli skådis. Hon hoppade av gymnasiet när hon var sjutton år, flyttade till Skövde och började jobba på länsteatern, där hon var kvar i ett och ett halvt år. Efter det har hon frilansat som marknadsförare och producent runt om i Sverige samt jobbat som skådespelare på Stadsteatern i Stockholm.

Nu går Thora sitt första år på producentutbildningen på Dramatiska Institutet. Thora tror att det är mycket tack vare sitt arbete i ScenÖsterlen som hon kommit in på utbildningen eftersom hon saknar gymnasieutbildning.

Paula Brante är tjugo år och har bott i Simrishamns kommun sedan hon var fyra år, då en bit utanför staden. Innan dess bodde hennes familj till största delen i Lund. Från att hon var sexton år har hon bott i Simrishamn. Hennes föräldrar är inte utövare av kultur på professionell nivå, men däremot har hennes pappa börjat i vuxengruppen som startades i ScenÖsterlen när föräldrarna också ville börja spela teater. Paula beskriver sitt eget intresse som att hon gärna vill tro att hon hade hållit på med teater även om inte ScenÖsterlen hade funnits. Hon hade innan ScenÖsterlen gått några teaterkurser i skolan, men i efterhand tror hon ändå att det hade varit svårt utan ScenÖsterlen.

Paula beskriver att hon började på ScenÖsterlen i en ganska jobbig ålder, då man blir medveten om sin kropp och sig själv på ett nytt sätt. Hon tror också att hon då var ganska blyg, och utan ScenÖsterlen hade hon inte på ett lika självklart sätt kunnat få chansen att utvecklas som hon gjort hittills.

Nu är Paula regipraktikant på Spegelteatern i Stockholm. Det är en blandning av utbildning och obetalt jobb. Hon ser det som en stor merit att hon varit med i ScenÖsterlen, eftersom hon där har haft möjligheten att jobba sig uppåt och prova på flera olika saker att jobba med. Det är också en stor merit att ha jobbat med Dag Norgård och att ha honom som referensperson. Paula vill fortsätta inom teaterbranschen och bli exempelvis regissör eller dramapedagog. Hon vill väldigt gärna jobba med barn på liknande sätt som inom ScenÖsterlen, och beskriver en vision om att hitta något liknande ställe och bygga upp en kulturverksamhet för barn och unga. Eftersom det har gett henne så mycket och hon har sett vad det har betytt för många andra, vill hon jobba för att fortsätta ge den möjligheten till andra.

Robin Nilsson Spegel är tjugo år, kommer ifrån Stockholm och är uppväxt på Södermalm. Mamma är skådis, pappa är konstnär. Under sin uppväxt var hon med i Vår teater och deltog där i olika småkurser i teater. Familjen flyttade till deras sommarhus utanför Simrishamn när hon skulle börja högstadiet på grund av att mamma skulle bli psykolog och kom in på en utbildning i Lund. Robin försökte komma in i musikklassen men lyckades inte först men när hon sökte igen efter jul gick det bra och hon kom in.

Robin tror inte att hon hade hållit på lika mycket med teater och musik om hon hade bott kvar i Stockholm. Även om hon kanske hade kommit in på det spåret ändå upplever hon det som lättare nere i Simrishamn, på ScenÖsterlen, eftersom alla får vara med. Det är ingen audition eller liknande vilket öppnar möjligheten för alla att delta.

Robin har inte varit med som ledare i ScenÖsterlen eller gått elevutbildningen, då hon har velat fokusera på sig själv och på att själv vara utövaren. Nu går hon dock på en teaterpedagogisk utbildning på Wendelsbergs Folkhögskola. Robin ser det som en merit att ha varit med på SommarScen. Hon beskriver framförallt fördelen med att få ha tagit del av så många produktioner och därigenom kunnat skapa sig en viss rutin. Det är kanske inte så vanligt annars att man får möjlighet att spela samma föreställning tjugo gånger i rad, då många projekt ofta bara resulterar i en eller två föreställningar. Hon beskriver att det är en helt annan sak att spela flera föreställningar då man kommer i kontakt med helt andra problem än annars. Till exempel hur man löser "en dålig dag på jobbet", och hon nämner också att ledarna var väldigt noga med att poängtera detta i arbetet. Man kunde inte hoppa över en föreställning bara för att man inte orkade och så vidare.

Gunilla Janlert är kultur- och fritidschef i Simrishamn. Hon sökte sig dit för att det är en kreativ region. Det finns många kulturarbetare/konstnärer verksamma där så det kändes som ett oerhört kreativt klimat. Hennes uppgift är att vara länken mellan politiken och verksamheterna, i det här fallet en förening. Det innebär bland annat att hon måste ge politikerna ett så bra beslutsunderlag som möjligt och det gör hon genom att se till att ärendena är noggrant förberedda och att de har tillgång till all information de behöver. I det här specifika fallet betyder det till exempel att hon går igenom bidragsansökningarna och ser till att alla handlingar som krävs lämnats in och lämnar sedan ett förslag på beslut. Gunilla har också direkta kontakter med föreningarna samt ser till att de politiska besluten verkställs. Det är med andra ord en rent administrativ tjänst.

6.2.2. Varför Österlen?

Dag var med och startade Skånska Teatern i Landskrona, som var en av 1970-80-talets främsta teatrar i Sverige. Thoras mamma fick jobb på teatern och det var så de träffades. Thora bodde sina fem första år i Landskrona. Sedan flyttade de upp till Stockholm, och när Thora var tio år köpte Dag Grönkulle Gård som ligger utanför Simrishamn. Han ville ha ett ställe med stora utvecklingsmöjligheter, mycket utrymme och mycket mark. Kanske fanns redan då tanken om ett "ScenÖsterlen" eller också föddes det senare. I alla fall blev det platsen som avgjorde när det sedan drogs igång. Utrymmet fanns.

6.2.3. Varför ScenÖsterlen?

Kulturutbudet på Österlen beskriver Thora som mycket rikt, framförallt inom konsten. Det som saknades var något för barn och unga. För de barn som inte hade råd eller möjlighet att åka på semester utan var kvar i staden under sommaren fanns inget annat att göra än att åka till stranden, och det var så tanken om SommarScen föddes. En grundtanke var också att det inte skulle kosta någonting. Plånboken skulle inte avgöra om man kunde vara med eller inte.

Från början var det bara barn från kommunen som var med, men expansionen gick väldigt fort. Redan andra året var intresset så stort att också en ungdomsgrupp startades, och Thora beskriver att behovet av sysselsättning nog var större från ungdomarnas sida än från barnens.

Thoras ingång i ScenÖsterlen började med att Dag behövde hjälp med allt som han tyckte var tråkigt, det vill säga marknadsföring, layout, producent, ekonomi och dylikt. Detta började alltså Thora göra när hon var sexton år och har gjort det varje sommar sedan dess.

Paula vet inte riktigt vad det kom sig att hennes föräldrar valde att flytta till Simrishamn, men de hade sommarhus där och hon tror att det kanske hade att göra med att några av familjens vänner hade bestämt sig för att flytta dit. Paula var elva år började hon på ScenÖsterlen, vilket var 1999 och ScenÖsterlens första år. Hon fick reda på det genom att hennes lillebror hade fått en lapp med sig hem från skolan. Han var inte intresserad av att börja så då tog Paula chansen i stället.

Från början var Paula med som deltagare och spelade i de olika pjäserna, men från och med 2005 hade hon inte längre möjligheten att vara med och repetera lika mycket. Det resulterade i att hon i stället fick vara med som regiassistent. Det fastnade hon för och fick också hand om en teaterskola under sommaren och ytterligare en under hösten. Då spelade hon samtidigt i en dialogpjäs. Efterföljande sommar, 2006, regisserade hon barnproduktionen, *Olivia Twist*, med 33 barn, och i somras, alltså 2007, regisserade hon *Peter Pan* på egen hand.

Robin kom i kontakt med ScenÖsterlen på grund av att det var några kompisar i musikklassen som var med, och de skulle sätta upp ett julspel. Robin hörde att de höll på med teater och tyckte det verkade kul. Detta var 2001 och det var ScenÖsterlens första vinterprojekt, då med skådespelerskan Eva-Britt Strandberg som berättare. På sommaren skulle de sätta upp *Peter Pan* med barngruppen och *West Side Story* med Ungdomsgruppen, men då kom inte Robin med för det var fullt, vilket hon tyckte var mycket tråkigt. Istället för SommarScen deltog hon under sommaren i ScenÖsterlens teaterskola.

6.2.4. Grundfilosofi

I undersökningen ville jag ha reda på vilka värdegrunder som verksamheten bygger på. För att få reda på detta har vi i intervjuerna samtalat om rekrytering och målsättning.

Rekrytering

Thora säger att Dag det första året satte upp lappar i skolorna på Österlen. Låg, mellan- och högstadiet, och redan då kom det 60 barn. Sedan dess har de inte behövt "göra reklam för sig". Deltagarantalet växte enormt de första åren och via mun till munmetoden har rekryteringen av

deltagare skött sig själv. En grundtanke var att alla som ville skulle få vara med, endast med kravet att man kunde läsa manus. Trycket blev så stort att det till slut blev omöjligt att göra föreställningar och aktivera alla på ett meningsfullt sätt. Detta medförde att teaterskolan startades vid sidan om SommarScen. Detta blev ett alternativ för dem som inte ville lägga så mycket tid på sommarproduktionerna under vårterminen, eftersom repetitionerna börjar redan i januari. Det blev också möjligt för de sommarboende barnen att delta.

Paula tycker att det är blandning bland dem som deltar men tror ändå att de flesta deltagarna har föräldrar som på något sätt själva är aktiva i kulturbranschen, exempelvis författare, konstnärer och teaterpedagoger.

Robin är lite osäker på hur rekryteringen går till, men hon tror att det är de som varit med innan som får vara med i första hand, och året innan hon sökte hade det varit väldigt många deltagare vilket flera hade upplevt som jobbigt eftersom det blev svårt att aktivera alla på scen på ett meningsfullt sätt. Detta var nog en anledning till att hon inte kom med första året.

Många av de hon känner som är med har liksom hon, kulturintresserade föräldrar, men hon tror ändå att det är få föräldrar som är professionella kulturutövare. Det är inte bara deltagare från kommunen utan även en del sommarboende och från kringliggande kommuner.

Målsättning

Thora berättar att i samma anda som att alla som vill får vara med tillsätts rollerna utifrån något som hon kallar "rättvisestege". Det innebär att alla någon gång får ha en stor roll. Det är alltså inte beroende på vem som sjunger, dansar eller agerar bäst utan alla ska få lika mycket plats och lika stor möjlighet att utvecklas, och Thora tror att detta koncept har haft stor betydelse för ScenÖsterlens framgång. Hon beskriver också upplevelsen av att se de ungdomar som kanske inte vågar tala inför folk, utmanas och utvecklas till att stå och sjunga solo inför en stor publik. Fokus har alltid varit på barnen och ungdomarna i första hand. Inte för publiken eller för att sätta Simrishamn på kartan eller liknande.

Tanken att alla som vill får delta är något som kännetecknar hela ScenÖsterlen, och som man varit noga med att hålla fast vid. Däremot blev man till slut tvungna att börja ta en deltagaravgift av barnen. De hade från början en förhoppning om att kommunen skulle gå in och hjälpa till såpass mycket att de skulle kunna erbjuda deltagandet i princip gratis, men det blev inte riktigt så. Enligt Thora är också ett antal deltagare barn och unga med sämre hemförhållanden, och i de fall där kanske föräldrarna inte kunnat betala för sina barn har ScenÖsterlen gett ut deltagaravgift i form av stipendium. I vissa fall har de också kallat det för någon form av sommarjobb, att mot deltagande få komma och rensa rabatten ett par gånger i veckan.

Visionen har alltid varit att erbjuda barnen ett deltagande i högkvalitativa produktioner, vilket kostar med ljus, ljud, kostym och allt som hör därtill. Den intentionen har man inte släppt, men däremot blev det omöjligt att erbjuda det gratis. Thora nämner också att under somrarna har det som mest varit cirka 25 personer som bor och jobbar med ScenÖsterlen ideellt vilket hon menar är ohållbart i längden.

Paula beskriver ScenÖsterlen som en verksamhet som man "avancerar" i. Efter man har haft en stor roll så finns möjligheten att gå vidare till elevutbildningen. Det var den hon gick det första året hon regisserade. Paula tror på teatern som "en helande kraft", eftersom hon genom åren har sett så många barn som har mått mycket bättre av att få vara på ScenÖsterlen. Hon tror att det ger en känsla av mening, och att det man gör inte är på låtsas.

En nackdel som hon har känt av de senaste åren är att tempot i produktionerna kanske blivit för högt. Särskilt för barnen. De har kanske haft lite svårt att kunna hänga med på ett bra sätt. Samtidigt beskriver hon att då det förra året inte fanns någon ungdomsföreställning och det helt och hållet låg på barnen att dra in pengar, "försvara" och representera ScenÖsterlen, uppstod en enorm samhörighet och stark arbetskraft eftersom barnen fick känna att de var viktiga, och gjorde något som var viktigt.

Robin beskriver arbetet med projekten väldigt organiserat vilket hon tror är en förutsättning eftersom det är så många deltagare. Det är också ganska strikta ramar för hur scenerna ska se ut, men i helheten har man ändå som deltagare en frihet i vad man vill göra och vad man inte vill göra. Rollerna tillsätts efter hur lång tid man varit med. De som är med sista året får huvudrollerna, så i princip har man en huvudroll en gång. Robin kunde tycka att detta system var lite tråkigt till en början, för hon kände att hon ville vara med mer. Hon kunde känna ganska stor frustration kring detta och reflekterar kring att det kanske ofta är så i teatersammanhang, men när det väl var föreställning och hon hade repeterat in sin roll så upplevde hon att det blev roligt och bra ändå. I stunden kunde hon känna att det hade en hämmande effekt och att hon inte kunde utvecklas så mycket som möjligt, men när hon tittar tillbaks på det så tror hon ändå att det inte var så, för det är inte säkert att man skulle ha utvecklats mer bara för att man hade en huvudroll.

Robin upplever också att pedagogerna hade bra koll på deltagarnas kapacitet och kunde därmed utmana alla på ett bra sätt. Alla var lika synliga på scenen även om man hade en mindre roll. Robin tycker att en viktig sak att ta fram är att ScenÖsterlen alltid haft en väldigt vänskaplig och trevlig miljö. Robin beskriver att hon har fått fantastiska vänner där, som hon kanske inte skulle ha träffat annars. Ledarna har alltid varit noga med att det ska vara roligt och trevligt, nästan familjärt och det var viktigt att alla skulle trivas och må bra. Det har alltid känts som att det är en stor del av ScenÖsterlen.

6.2.5. Finansiering

Med tanke på att ScenÖsterlen är en förening, var jag intresserad av att få reda på hur verksamheten har finansierats.

Thora berättar att under åren har de lyckats förhandla sig till pengar från kommunen. Inklusiva alla bidrag, exempelvis lokalbidrag och investeringsbidrag har det landat på i snitt mellan 130 000-160 000 per år, men i en budget på runt 800 000 om året är det inte särskilt mycket. Intäkterna från barnen blir ungefär 20 000-40 000 om året lite beroende på hur många produktioner som görs. 500kr/deltagare måste man betala som en medlemsavgift, och sedan kostar det 500kr/kurs. Om man är med i fler kurser blir det en sorts mängdrabatt. För familjer med fler barn har de löst det med ett så kallat familjemedlemskap, annars blir det ohållbart för familjer med fler barn att delta.

Thora beskriver att hon personligen har en väldigt bra kontakt med kulturchefen i Simrishamn, men de har lite olika åsikter. ScenÖsterlen får alldeles för lite pengar från kommunen, enligt Thora och hon beskriver den ständigt pågående debatten som ägt rum ända sedan ScenÖsterlens start. Under åren har ScenÖsterlen varit nedläggningshotat, det har varit uppror, demonstrationer, insändare i tidningarna, stödgalor och samtalen har varit oändliga. Thora upplever att de verkligen gjort ALLT som går att göra för att få kommunen att förstå deras behov av pengar, men det har ändå inte lyckats.

Kommunens motivation är att ScenÖsterlen redan får mest pengar, vilket Thora är medveten om, men hon menar på att det fortfarande inte räcker, för i jämförelse med andra organisationer så är ScenÖsterlen så mycket större. Thora menar på att det enbart beror på bristande intresse från kommunens sida. Kulturchefen har många gånger varit och besökt verksamheten och vet vad det handlar om, men exempelvis moderaternas ordförande har aldrig satt sin fot ute på SommarScen.

Det bristande intresset kan ha att göra med att ScenÖsterlen arbetar med barn och unga från kommunen. De arbetar inte för att sätta Simrishamn på kartan vilket Thora upplever gör att det inte blir så intressant för kommunen att satsa på eftersom de helst vill att Simrishamn ska vara "coolt" på kartan. Thora tycker att de missar poängen med att man måste börja inifrån. Samtidigt upplever Thora att kommunen använder sig av ScenÖsterlen som marknadsföring när det väl behövs.

Sponsringen av ScenÖsterlen började med att barnens föräldrar som jobbade på olika företag började skänka lite pengar. Det handlade mest om mindre summor till en början, 500kr-1000kr. Det blev som ett nätverk av småföretagarna runt om i regionen och denna sponsring blev ScenÖsterlen till slut helt beroende av. Det var en förutsättning för att det skulle gå runt.

Från småföretagarna har det aldrig varit något problem att få pengar, eftersom de vet vad ScenÖsterlen är och vad de gör för barn och unga, men pengarna härifrån är i det stora hela väldigt lite pengar. Från cirka 40 företag kanske det högst kan röra sig om 40 000-50 000kr.

Men det var inte förrän efter flera år som sponsringen kom igång riktigt ordentligt. 2005-2006 startades ett projekt som kallas Kulturkrock där Thora riktade in sig på de stora företagen och byte av tjänster. Exempelvis får företagen fribiljetter och ScenÖsterlen får annonsering. Från de större företagen sökte Thora få konkret stöd med vad ScenÖsterlen behövde. I stället för att fråga efter pengar, frågade hon efter tjänster som företagen kunde erbjuda. exempelvis asfaltering av en väg för 250 000kr. Det är lättare för ett företag att gå in och ge en produkt än att ge pengar.

Thora säger att när det handlar om barn och unga sponsrar företag gärna, men tyvärr handlar det oftast om väldigt lite pengar. Det tror hon beror på att de inte tror att det kostar något, till skillnad från om man jobbar med professionella produktioner.

Paula nämner att kommunen har stöttat dem under åren, men tyvärr har det inte riktigt räckt till, och bidragen har inte heller höjts i takt med att verksamheten växt och fått större och större omkostnader. Hon beskriver också att socialdemokraterna är på deras sida men eftersom de inte är styrande inom kommunen hjälper det tyvärr inte så mycket, så stödet från kommunen känns inte riktigt helhjärtat utan känns mer som något som ser bra ut på pappret.

Gunilla berättar att ScenÖsterlen fått finansiellt stöd av kommunen i form av bland annat verksamhetsstöd och lokalt aktivitetsstöd, och av de verksamheter som finns i kommunen är ScenÖsterlen de som har fått mest. Hon är medveten om att ScenÖsterlen tycker att bidragen inte har räckt, men hon påvisar ändå att det är den verksamhet som fått mest.

Det Gunilla upplevt som en brist i debatten var att hon tyckte att ScenÖsterlen såg enbart till sina deltagare, och inte kunde se vikten av andra aktiviteter för de unga som inte var intresserade av teater. Det finns många andra föreningar i kommunen som också är otroligt viktiga för barn och unga, menar hon. Uppgiften att fördela de olika stöden resulterar kanske i att ingen blir riktigt nöjd eftersom alla tycker att deras verksamhet är viktigast.

Thora berättar också om föräldrarnas insats som en avgörande faktor i deras arbete. De ställer upp med allt arbete runtomkring som exempelvis serveringspersonal och liknande. **Paula** understryker också att de alltid fått jättemycket stöd från föräldrar, och hon tror inte att det hade fungerat utan deras hjälp. Allt från betalning av deltagaravgift och köra barnen till repetitionerna till att baka bullar och stå för serveringen under föreställningarna. Under en sommar med cirka tjugo föreställningar är det varje kväll 2-3 föräldrar som står i caféet. Styrelsens medlemmar består nästan enbart av föräldrar.

6.2.6. Kommunen och turismen

Thora säger att alla i kommunen vet vad ScenÖsterlen är och det är en verksamhet som ses som mycket positiv. Thora tror att ScenÖsterlen bidrar till att det blir fler barn och ungdomar som vill arbeta med kultur. Trots att ScenÖsterlen inte är någon politisk organisation har många deltagares politiska medvetenhet dessutom vuxit på grund av den debatt som förts med politikerna genom alla år angående ScenÖsterlens vara eller inte vara. Thora berättar om en debatt de hade med politikerna inför valet, där det kom cirka 20-30 ungdomar från ScenÖsterlen och lyssnade. Det är en av få gånger det överhuvudtaget har kommit ungdomar och intresserat sig för den politiska debatten.

Paula tycker att kulturutbudet och kulturintresset är ganska stort i Simrishamn. Hon upplever det som att det har dragit igång mycket tack vare ScenÖsterlen samt Bénka-dí, ett ungdomens hus, som har väldigt mycket bra aktiviteter. Det är mest högstadiungdomar som går dit. Bénka-dí är ett afrikanskt ord och betyder "att vara tillsammans är bra". Hon beskriver att nästan allt i Simrishamn som händer för ungdomar är kopplat till antingen ScenÖsterlen eller Bénka-dí. Det är också dessa två verksamheter som håller igång året om.

Annars beskriver Paula kulturlivet som mycket säsongsbetonat. Paula säger att det finns många kulturintresserade i Simrishamn, men de är ofta inflyttade, vilket gör att det kan finnas en form av "vägg" mellan kommunens "infödda" och de inflyttade. Detta är en grov generalisering, men ändå Paulas upplevelse av hur klimatet känns i kommunen. Hon tror samtidigt att av dem som varit och besökt ScenÖsterlen, eller som kanske känner någon som varit med, är alla positivt inställda till deras arbete.

Arbetet med projekten blir mycket inriktat på publiken. Paula upplever att det är mest turister som kommer och tittar, och att exempelvis ett sådant projekt som *Grease* sålde slut flera föreställningar eftersom det är en föreställning alla känner till. Hon menar på att de är beroende av att publiken kommer vilket gör att de måste rikta in programmet därefter. De marknadsför sig på så många sätt som möjligt, med radiojinglar, annonser och reportage i tidningar, affischer och flyers. Dessutom brukar de göra happenings på stan och visa upp sig på så sätt. Ibland har de också anordnats tävlingar i radion där de lottar ut biljetter.

Robin upplever inte att kulturutbudet generellt i kommunen är så jättestort, men att klimatet ändå är ganska varmt och välkomnande när det gäller kulturaktiviteter. Hon nämner "påskveckan" som är en vernissagevandring som är populär både bland turister och bland kommuninvånare. Trots att Grönkulle Gård ligger en bit utanför staden upplever Robin att kommuninvånarna har bra koll på vad ScenÖsterlen är.

På produktionerna är det mycket familj och vänner i publiken, men Robin tror att det också är en stor del turister. Hon nämner att det kanske är en viss skillnad i publiken på barnföreställningarna och ungdomsföreställningarna. Hon tror att det kanske är mer turister på barnföreställningarna då det verkar vara en populär aktivitet för barnfamiljer.

Alla deltagare får hjälpa till med att sätta upp affischer och göra reklam för föreställningarna. Robin nämner också konstlotteriet som är ett sätt att marknadsföra ScenÖsterlen. Det är konstnärer med anknytning till Österlen som skänkt tavlor som sedan lottas ut. Alla deltagare säljer under sommaren lotter för tjugo kronor styck och förtjänsten går oavkortat till verksamheten.

De flesta som var med samtidigt som Robin på sommarscen har fortsatt med teater, musik eller dans efteråt och är fortfarande aktiva. Exempel på utbildningar där före detta deltagare i ScenÖsterlen nu går är Balettakademin i Stockholm och Göteborg, Performing Artschool i Göteborg och Kulturama i Stockholm.

Gunillas upplevelse av ScenÖsterlen från starten 1999 till och med 2007 beskriver hon med både positiva och mindre positiva inslag. Positivt är att verksamheten har haft en enorm betydelse för barn och unga i kommunen och hon beskriver också det enorma engagemang och arbete som de ansvariga lagt ned på verksamheten. Hon tror samtidigt att det kanske är just det som gjort att organisationen till slut gått på knäna, och det hon ser med ögon utifrån är att initiativtagarna har brunnit så mycket för sin sak att de inte alltid kunnat se sin egen organisation på ett distanserat sätt.

Gunilla är nog med att poängtera både det positiva och negativa, men menar på att deras vilja att hjälpa och finnas till för alla har gjort att verksamheten vuxit för fort och utan att man velat tänka på konsekvenserna vilket i slutändan ändå resulterat i att det inte gått runt, vilket är negativt både för organisationen och för kommunen.

Ett resultat av ScenÖsterlens arbete var att de lyckades lyfta det till en politisk diskussion och på så sätt engagera ungdomarna i kommunen. För de ungdomar som varit med inom ScenÖsterlen vet hon att verksamheten har betytt enormt mycket, och det har också i många fall påverkat deras framtidsval. Många ungdomar har fortsatt inom teater- och musikbranschen även efter ScenÖsterlen. Gunilla vill också påvisa den höga kvalitet som ScenÖsterlen hållit under åren. I jämförelse med liknande verksamheter i grannkommunerna upplever hon att ScenÖsterlen ligger på en mycket högre nivå. ScenÖsterlen har alltid haft stort fokus på att i sina projekt framhålla barnens perspektiv och deras rätt i samhället, säger Gunilla.

Vad gäller huruvida ScenÖsterlen haft betydelse för turismen svarar Gunilla både ja och nej. Gunilla tycker att kulturutbudet i Simrishamn för vuxna är mycket stort, men inte för barn och unga och för dem är

ScenÖsterlen det enda som funnits, i synnerhet som aktivitet även under sommaren. För barnfamiljer har därför ScenÖsterlen varit ett breddande inslag i kulturutbudet, men inte så mycket för den äldre publiken. Att kulturlivet ser ut på detta sätt beror mycket på att 25 % av kommuninvånarna är över 65 år. ScenÖsterlen har med anledning av detta även betytt mycket i marknadsföringen av kommunen, för att man på så sätt kunna lyfta fram en bredd inom kulturutbudet.

6.2.7. Utanför kommunen

För att få reda på om ScenÖsterlen bara har lokal betydelse har vi också samtalat om huruvida ScenÖsterlen gjort avtryck även i vidare kretsar.

Paula säger att utanför Simrishamn känner inte så många till vad ScenÖsterlen är. Däremot i teaterkretsar och om man nämner Dag Norgård så vet de flesta vad det är för något. Hon tror också att Dags goda rykte är en anledning till att de har haft så mycket publik under åren. Det är annars inte så vanligt att amatörteater med barn och unga blir särskilt uppmärksammat.

Robin upplever inte att människor ute i landet känner till ScenÖsterlen, men däremot om hon nämner namnen på dem som ligger bakom organisationen vet många vilka de är.

6.2.8. ScenÖsterlen idag

Thora berättar att ScenÖsterlen genomgått en enorm förändring det senaste året. För två år sedan tog Thora tillsammans med Carl-Johan de Neergaard och Anna Kesar över det konstnärliga ansvaret för organisationen, och Dag Norgård som under alla år bidragit med egna resurser, pengar och tid avsåg sig ansvaret. Detta har medfört också att ScenÖsterlen inte längre håller till på Grönkulle Gård utan har flyttat till ett annat ställe utanför Simrishamn. Thora har också nu av sagt sitt ansvar sedan hon började vid Dramatiska Institutet vilket medfört en viss minskning av organisationen. I år hade ScenÖsterlen dessutom bara fått 60 000 från kommunen.

Thora tror nu i efterhand att de expanderade alldeles för fort vilket gjorde att de aldrig hann ikapp ekonomiskt utan alltid låg steget efter. Detta medfört alla ideella arbetsinsatser som till slut blev ohållbara. Till slut måste man väga för- och nackdelar mot varandra, och efter tio års slit med så lite pengar så orkar man inte längre. Hon påpekar också att det kanske måste få ett slut för att kommunen ska kunna förstå vilken betydelse det faktiskt har haft.

Nu håller Thora och Dag på att dra igång en annan verksamhet som förmodligen kommer heta Grönkulle Gård. Det kommer inte att vara amatörteater, utan mer inriktat på seminarier, utbildning och gästspel.

Paula är inte längre aktiv i ScenÖsterlen, och beskriver sista året som ett "trött år". Alla ledare, inklusive Paula hade för mycket och arbetet blev halvdant på grund av att hon var tvungen att jobba med ett annat jobb samtidigt eftersom hon inte kunde få något betalt från ScenÖsterlen. Nu har organisationen minskat något och de jobbar för att bygga upp den på nytt. Paula tror att det är en förutsättning för att kunna få det att gå runt. Hon är inte heller så intresserad av att återvända till Simrishamn just nu. Det är ingen omöjlighet att hon kommer att göra det i framtiden.

6.3. Sponsringen

Jag skickade ut en mailenkät till fem olika företag som alla sponsrat ScenÖsterlen, men fick dessvärre bara svar från ett. Därför bör nedanstående resultat endast ses som ett exempel på hur ett specifikt företag kan se på sponsring.

Det företag jag fick svar från heter Genberg & co och är ett litet företag som drivs av fem personer som arbetar med kommunikation. De är verksamma på en gård utanför Simrishamn där de också har ett stall med femton arabhästar. (www.genberg.se)

Varför är det viktigt för er med sponsring?

Det är ett sätt att skapa mervärde med marknadsaktiviteter. Det blir en större uppskattning och ett sätt att skapa en situation där man kan hjälpas åt.

Varför har ni valt att sponsra ScenÖsterlen?

I detta fall för att visa bygden att vi finns och att vi agerar för något som är viktigt för bygden. Det är ett initiativ som till skillnad från t ex all lagsport inte lever på "gamla kontakter" utan verkligen behöver hjälp.

Sponsrar ni fler organisationer?

Ja

Finns det olika motiv för att sponsra olika organisationer?

Ofta är det ju privata intressen som gör att man har kunskap om specifika organisationers behov. Jag skulle ALDRIG sponsra fotboll t ex

Vad har sponsringen av ScenÖsterlen gett er tillbaka?

Ett antal 1000 personer ser vårt namn och tänker kanske "ah – dom är med och hjälper till". Inget mätbart. Men banken har sett oss I alla fall...

Kommentar: Svaren jag fick visar på att det finns ett engagemang för bygden och ett intresse av att hjälpas åt. Han poängterar också det egna intresset som styrande för varför och vem man sponsrar. I tredje frågan, om de sponsrar fler organisationer ser jag i efterhand att det varit önskvärt med en följdfråga för att få några exempel på vilka andra organisationer det kan röra sig om.

7. Sammanfattning

Samtliga av de intervjuade kommer inte ursprungligen från Simrishamn utan har flyttat dit av olika anledningar. Detta fanns inte i min vetskap innan jag kontaktade de här människorna, och jag vet inte om det är en slump eller om det kan vara så att det inom Simrishamns kulturbransch är en hög procent "inflyttade". Paula, som kanske är den som är "minst" inflyttad av de intervjuade eftersom hon bott nästan hela sitt liv i kommunen nämner också vid något tillfälle en eventuell "vägg" mellan de infödda och de inflyttade vad gäller kulturdeltagandet. (se ovan 6.2.6).

Thora, Paula och Robin beskriver allihop ScenÖsterlens betydelse för deras framtid, och som en förutsättning för att de alla kommit dit de är idag.

Att kulturen och kulturlivet är rikt i kommunen beskriver alla, men att utbudet för barn och ungdomar var en bristvara visade sig inte minst med tanke på det stora deltagarantalet redan från starten på ScenÖsterlen. Samtliga beskriver också deltagarna som en blandad grupp människor och grundfilosofin att alla skulle få vara med verkar ha varit en stark drivkraft genom alla år.

Finansieringen har varit det svåraste att lösa, och verkar också ha varit det som tagit mest energi. Kommunen har bistått med vad de anser rimligt samtidigt som ScenÖsterlen upplevt att det inte räckt till. Med ScenÖsterlens vilja att skapa amatörteater på ett så professionellt sätt som möjligt har budgeten blivit stor, och i takt med att också deltagarantalet vuxit konstant har det till slut blivit svårt att hålla ihop det. Både kommun och verksamhet beskriver dock en fungerande och öppen diskussion sinsemellan trots att man har olika åsikter kring utgången.

ScenÖsterlen har varit en viktig del i kommunens kulturliv på så sätt att de vänt sig till en annan målgrupp än det övriga kulturutbudet. På så sätt har de också en breddande uppgift i marknadsföringen av kommunen mot turister.

ScenÖsterlen är en lokal verksamhet som bidragit till barn och ungas välmående framförallt i regionen. Det är inte en verksamhet som riktat sig mot att sätta Simrishamn på kartan utan har alltid haft barnen och ungdomarnas bästa i fokus.

8. Diskussion

Kulturens betydelse i samhället kan ses ur många olika perspektiv. Den har betydelse för dem som utövar och arbetar med kultur, för dem som tar del av kulturutbudet, för kommunal/social verksamhet, för turism, för marknads- och samhällsekonomi, för att nämna några. I min bakgrund beskrivs litteratur som i hög grad är framställd på uppdrag av regeringen. På många sätt kanske kulturen är politisk fråga, men jag vill understryka att syftet med min uppsats inte är att belysa problematik inom kulturpolitiken, eller göra något politiskt ställningstagande.

Från 1970-talet och framåt har kulturen ställts i fokus på ett nytt sätt. Från att tidigare ha varit förbehållen en "kulturelit" har kulturen under de senaste decennierna blivit mer och mer tillgänglig för alla. Forskning och undersökningar som jag tidigare pekat på har visat att kultursatsningar har betydelse både i ett folkhälsoperspektiv och i ett samhällsekonomiskt perspektiv. Det har lett till att kommuner, staten och landsting satsar på kulturell verksamhet i betydligt högre grad än för cirka 40-50 år sedan. Kulturell verksamhet måste ses som en ständigt pågående process, och kulturarbetet behöver kontinuerligt utvärderas för att möta varje tids aktuella behov. Från att kultursatsningar har varit av mer institutionell karaktär börjar man mer och mer se vikten av att fokusera på de människor man vill nå. ScenÖsterlen har fokuserat på att tillgodose barns och ungdomars behov, och jag funderar kring varför det är så svårt att få den typen av verksamhet att gå runt av egen kraft. I min studie har man snabbt blivit beroende av en mängd utomstående parter som exempelvis sponsorer och bidragsgivare.

Även om det framgår att det finns samhällsociala och ekonomiska vinster med kultursatsningar så har jag fått känslan av att många kulturarbetare, och de människor jag samtalat med i den här undersökningen, upplever att resurserna inte räcker till de behov som finns. Och eftersom vinsterna inte alltid är direkt mätbara, är det oftast kultur som får stryka på foten vid besparingar och fördelning av resurser. I mina framtida visioner måste jag därför fundera vidare kring hur man skulle kunna bygga en verksamhet som kan bli hållbar på längre sikt. Hur kan jag finna vägar så att verksamheten kan bära sig själv?

Under senare år har kulturen fått en mer framträdande roll i ett marknadsperspektiv. Upplevelseturism är ett begrepp som etablerats, i takt med att människor ställer specifika krav på sin fritid. Här kan kulturen spela en viktig roll, samtidigt som detta också kan spela en viktig roll för kulturen – så att säga ett "win-win"-förhållande. Även om det finns mycket av idealitet och brinnande eldsjälar inom kultursatsningarna, så är det nödvändigt att verksamheten bärs upp ekonomiskt för att det ska vara långsiktigt hållbart. Som den "nya generationens" pedagoger tänker jag att det är viktigt att fortsätta jobba för att hitta olika sätt att arbeta med kultur så att vi hittar fler "win-win"-förhållanden och på det sättet öka spridningen och tillgängligheten av kultur.

I rapporten från statens kulturråd, *Att vidga deltagandet i kulturlivet* påstås 1990 att utjämningsarbetet har skett i kulturvanorna mellan invånare i storstäder och i andra delar av landet. Kultur har blivit tillgängligt för alla i betydligt större utsträckning än för bara några decennier sedan. Ett sådant omfattande kulturprojekt som Simrishamn uppvisar i ScenÖsterlen visar också att en liten landsortsstad kan ha en stor och levande kulturverksamhet.

Emellertid visar den utredning som gjorts på uppdrag av regeringen för bara några år sedan att det fortfarande finns mycket övrigt att önska vad beträffar kulturens tillgänglighet för alla. Man kan då fråga sig om Simrishamn är ett slumpmässigt undantag, eller om det finns någon förklaring till kulturlivet just där. Flera faktorer samverkar förmodligen till denna utveckling. Simrishamnsprojektet bygger först och främst på några kultureldsjärlars stora engagemang och satsning av sin tid, erfarenhet och kompetens. Men viktigt är också den kulturtradition som finns i den miljö man verkar, och där olika kulturuttryck tillsammans ger en grogrund för ett blommande kulturliv. Kulturutredningen har också konstaterat vikten av kultur för barns utveckling och identitet. I ScenÖsterlens verksamhet har detta också visat sig konkret i de intervjuades egna berättelser om vad deltagandet i projektet har betytt för dem.

Föreningen ScenÖsterlen, som bildades 1999 i Simrishamns kommun, är exempel på en barn- och ungdomskultursatsning som, med sina erfarenheter, kan peka på glädje, inspiration och engagemang men också på den problematik som kan följa med en sådan satsning.

Målsättningen i föreningen var att skapa möjligheter för barn och unga att utvecklas med hjälp av teaterverksamhet. Verksamheten skulle vara öppen för alla, och ekonomin skulle inte vara något hinder för någon att delta. I ScenÖsterlens filosofi ingår också att alla ska ha samma möjlighet att utvecklas i olika roller, och huvudroller och andra framträdande roller ska inte vara förbehållna de "bästa" skådespelarna, utan alla ska pröva på alla typer av roller. Fokus är på de deltagande barnen och ungdomarna och deras behov och utveckling – att producera en uppsättning för publikens skull är sekundärt.

Föreningen har på många sätt levt upp till sin målsättning. Men det visade sig snart att behovet av denna verksamhet var större än vad föreningen kunde svara upp till. Trots att man utökade verksamheten på olika sätt fanns det inte plats för alla. Man behövde också ta ut en deltagaravgift av de medverkande för att i någon mån balansera ekonomin.

Verksamheten har huvudsakligen burits upp av ideellt arbete och engagemang, både vad gäller initiativ, organisation och praktiskt arbete. Genom att se på de gångna verksamhetsåren ser man vilken stor potential det finns i det personliga engagemanget. Men det visar sig också att det är svårt att i längden driva en verksamhet som till stor del bygger på frivilligt arbete. Efter cirka åtta års verksamhet vittnar också de som var

med från början om den trötthet som har präglat deras arbete det senaste året, och att verksamheten nu har gått in i en ny fas, med förändringar organisatoriskt och lokalmässigt.

När jag först upptäckte ScenÖsterlen var det med stor glädje och entusiasm jag kastade mig in i denna undersökning. Jag är mycket fascinerad och imponerad av de visioner de människor jag har mött har arbetat hårt för att lyckas med. Det blir samtidigt sorgligt att upptäcka att så mycket energi, kraft, vilja och tankar kring att ge barn och ungdomar en värdefull upplevelse till slut måste backa undan av ekonomiska anledningar. Jag har funderat mycket kring eldsjälspromatiken och huruvida den kanske gör sig extra tydlig inom kultursektorn, där människor i hög grad arbetar med sina intressen och det man brinner för. Kanske spelar det inte heller någon roll hur mycket pengar man tjänar eller får som stöd eftersom man hela tiden drivs av något mycket starkare, det vill säga att nå ut med det man brinner för till så många som möjligt. För att inte sluta i utbrändhet är det nog därför viktigt att, liksom samtliga intervjuade påpekar, inte expandera för fort utan först etablera en stadig grund att stå på.

9. Framtida idéer

I mitt fortsatta yrkesliv som kulturarbetare är detta arbete något jag kommer att bära med mig och jag är oerhört glad och tacksam över att få ha samtalat med dessa människor samt få tagit del av alla deras erfarenheter. Jag drivs starkt av att skapa någon egen form av kulturell verksamhet, och mycket av mina visioner och tankar stämmer väl överens med det som en gång gjorde att ScenÖsterlen startade. Jag är däremot nu mer medveten om de olika utomstående faktorer som har stor betydelse för vilka resultat du når. Jag kommer att utveckla mina tankar mer kring hur man på ett bra sätt kan få en verksamhet att bära sig själv, och hur jag ska gå till väga för att få en stadig grund att bygga vidare på. För mig känns det angeläget att arbeta med kompetent personal och inse mina egna begränsningar. För att undvika utbrändhet tror jag att man behöver dela på de olika ansvarsområdena. Att vara konstnärlig ledare kräver en stor insats, och en lika stor insats krävs för exempelvis de administrativa tjänsterna. För en fungerande verksamhet är båda områdena lika viktiga.

10. Källförteckning

Litteratur

Kulturdepartementet (1994) *Förnyelse och kontinuitet – om konst och kultur i framtiden*. Statens offentliga utredningar 1994:9. Stockholm: Kulturutredningen/Fritzes.

Nilsson, S. (2003) *Kulturens nya vägar*. Malmö: Polyvalent.

Svensson, A. och Lundberg, K. (red.) (1996) *Kultur som resurs*. Svenska Kommunförbundet och Kommentus Förlag.

Svensson, G. (1993) *Barns rätt till kultur. Om barn- och ungdomskulturens villkor på 90-talet*. Stockholm: Svenska Kommunförbundet.

Rapporter

Aktionsgruppen för barnkultur (2006) *Tänka framåt, men göra nu. Så stärker vi barnkulturen*. Stockholm: Fritzes.

Statens Folkhälsoinstitut, (2005) *Kultur för hälsa*. Rapport 2005:23. Kalmar: Statens Folkhälsoinstitut.

Statens kulturråd (1990) *Att vidga deltagandet i kulturlivet. Ett diskussionsunderlag*. Rapport 1990:4. Stockholm: Statens Kulturråd.

Sveriges kommuner och landsting, Sveriges musik- och kulturskoleråd (2007) *Ung Kultur*. Stockholm: Sveriges kommuner och landsting.

Uppsats

Jansson, H. (2006). *Utveckling genom kultur – en studie av Region Hallands kulturpolitik. Kandidatuppsats*. Högskolan i Halmstad, Sektionen för samhälle och hälsa, Halmstad.

Webreferenser

Information om ScenÖsterlens uppbyggnad hämtat från <http://www.scenosterlen.se> 3 mars 2008.

Information om Simrishamn hämtat från <http://www.oskg.nu/basnaring.htm> 3 april 2008.

Kommunfakta om Simrishamn hämtat från <http://www.simrishamn.se/sv/kommunfakta> 3 april 2008.

Information om företaget Genberg & co hämtat från <http://www.genberg.se> 22 april 2008.

Karta Grönkulle Gård hämtad från <http://eniro.se> 28 maj 2008.

Karta MårtenPers Källa hämtad från <http://www.martenparskalla.se> 28 maj 2008.

Personlig kommunikation:

Brante, Paula (2008, 19 mars). Intervju.

Genberg, Mats (2008, 3 april). Mailenkät.

Janlert, Gunilla (2008, 26 mars). Intervju.

L Norgård, Thora (2008, 11 mars). Intervju.

Nilsson Spegel, Robin (2008, 9 mars). Intervju.

11. Bilagor

11.1. Grönkulle gård

(www.eniro.se)

11.2. *MårtenPers Källa*

(www.martenerskalla.se)

11.3. Intervjufrågor

INTERVJU med Thora L Norgård

- Fråga om det är ok att spela in intervjun. Informera om att inspelningen endast kommer att användas av mig för att minnas, reflektera över och dokumentera samtalet.
- Ge först en kort beskrivning om min undersökning, vad jag vill undersöka och varför.
- Har Thora några frågor innan intervjun startar?

BAKGRUND:

Vem är du?

Är du uppväxt i kommunen/regionen?

Hur gick det till att projektet ScenÖsterlen drogs igång?

Varför just Österlen?

Vilken funktion har du i organisationen?

VERKSAMHET:

Hur går rekryteringen av barn till?

Är det främst barn och unga från kommunen som deltar i sommarscen?

Vilka får vara med i produktionerna? Särskilda antagningar? Vilka barn är det som kommer?

Kan du beskriva i övergripande drag hur arbetet med en produktion ser ut?

Hur jobbar ni? Hur tänker ni kring material? Hur väljer ni vad som ska sättas upp? Mot publiken, ungarna, kommunen, kulturtanke?

Hur många söker och hur gallrar ni om ni måste?

FINANSIERING:

Den största inkomstkällan är, vad jag har förstått, sponsring av företag. Hur har bemötandet varit från företagarnas sida?

Mycket övertalning eller ses det som positivt för företaget att vara sponsor?

Hur motiveras företagen att sponsra?

Kostar det något för barnen att delta?

Hur stor del av intäkterna är det? Har det någon inverkan på vilka som deltar?

KOMMUN:

Hur upplevs stöd/intresse från kommun och invånare?

Vilken plats har ScenÖsterlen i kommunen? Geografiskt? Syns verksamheten?

Stöd från föräldrar? Ideella arbetsinsatser?

MARKNADSFÖRING:

Hur marknadsför sig ScenÖsterlen?

Finns det en aktiv/medveten marknadsföring mot turister?

Används ScenÖsterlen som marknadsföring för kommunen?

Har ScenÖsterlen bidragit till att kulturutbudet/kulturlivet har ökat i regionen?

INTERVJU med Paula Brante

- Fråga om det är ok att spela in intervjun. Informera om att inspelningen endast kommer att användas av mig för att minnas, reflektera och dokumentera samtalet.
- Ge först en kort beskrivning om min undersökning, vad jag vill undersöka och varför.
- Har Paula några frågor innan intervjun startar?

BAKGRUND:

Vem är du?

Bakgrund? Kommer du ifrån kommunen/regionen?

Hur kom du i kontakt med ScenÖsterlen?

Varför blev du intresserad av att delta? Föräldrar, kompisar?

Vad fanns det för andra verksamheter innan ScenÖsterlen startade?

Deltog du i någon annan verksamhet innan ScenÖsterlen?

Vilken funktion har/hade du i organisationen?

VERKSAMHET:

Hur går rekryteringen till?

Vilka får vara med i de klasserna? Särskilda antagningar?

Vilka barn kommer? Deras bakgrund?

Kan du beskriva i övergripande drag hur arbetet med en produktion ser ut?

Hur jobbar ni? Hur tänker ni kring material? Hur väljer ni vad som ska sättas upp? Mot publiken, ungarna, kulturtanke?

Hur många söker och hur gallrar ni om ni måste?

Möjligheten till utveckling?

Hur ser möjligheterna ut om man vill jobba vidare med teater/dans eller musik inom ScenÖsterlen efter sommarens projekt?

KOMMUN:

Hur upplevs stödet från kommun och invånare?

Vilken plats har ScenÖsterlen i kommunen? Geografiskt? Syns verksamheten?

Stöd från föräldrar? Ideella arbetsinsatser?

Vad har ni för publik? Mest familj och vänner? Turister?

Hur bjuder ni in publiken?

EFTER SCENÖSTERLEN:

Har din medverkan i ScenÖsterlen gett dig möjligheter i ditt fortsatta kulturutövande?

Upplever du att folk ute i landet känner till ScenÖsterlen?

Ser du det som en god merit att du deltagit i ScenÖsterlen?

11.4. Mailenkät

FRÅGOR kring sponsring

Med anledning av examensuppsats 2008 av Anna Wilhelmsdotter till sponsringsföretag av ScenÖsterlen:

**NCC
Genberg
Artograf
SparbankenSyd
Hotel Svea**

Varför är det viktigt för er med sponsring?

Varför har ni valt att sponsra ScenÖsterlen?

Sponsrar ni fler organisationer?

**Om ja,
Finns det olika motiv för att sponsra olika organisationer?**

Vad har sponsringen av ScenÖsterlen gett er tillbaka?